

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84749,Marcin-Blem-z-Olkusza.html>
2022-10-05, 14:34

Marcin Blem z Olkusza

MARCIN BIEM z Olkusza (ok. 1470, Olkusz – 9 XI 1540, Kraków), astronom, teolog. Syn Marcina, rajcy olkuskiego, i siostry Stanisława Bylicy, profesora Akad. Krakowskiej.

Studia w Krakowie podjął w semestrze zimowym 1486/87, bakalaureat uzyskał w XII 1488, stopień magistra ok. 1491. W 1491–94, choć nie był członkiem wydziału sztuk wyzwolonych, wykładał przedmioty matematyczne i nauki Arystotelesa. W 1496 został przyjęty do Collegium Minus, gdzie nauczał astrologii, a 6 III 1500 powołano go do Collegium Maius. Równolegle studiował teologię. Po otrzymaniu w I 1507 probostwa w Olkuszu na kilka lat opuścił Kraków. Jesienią 1513 podjął wykłady na wydziale teologicznym Akad. Krakowskiej, 22 I 1517 został promowany na doktora teologii. Co najmniej trzykrotnie pełnił funkcję dziekana wydziału teologicznego, dziewięciokrotnie zaś – rektora uniwersytetu; 2 XI 1538 biskup Piotr Gamrat nadał mu godność podkanclerza Akad. Krakowskiej. Uzyskał liczne beneficja kościelne.

Był jednym z wykładowców wydziału sztuk wyzwolonych, z którymi M. Kopernik zetknął się podczas krakowskich studiów. Później przypuszczalnie współpracował z astronomem z Fromborka, prowadząc np. korespondencyjne obserwacje zaćmień. Książki z jego zbiorów (obecnie w Bibliotece Jagiellońskiej) zawierają liczne zapiski astronomiczne i meteorologiczne; te ostatnie, z lat 1499–1540 i w liczbie kilku tysięcy, stanowią cenny materiał na temat dawnego klimatu Krakowa. Gdy podczas Soboru Laterańskiego V papież Leon X wydał w VII 1514 *breve* wzywające astronomów do przedstawienia projektu reformy kalendarza juliańskiego, profesorowie Akad. Krakowskiej powierzyli to zadanie M.B. (równoległy projekt, na zaproszenie Pawła z Middelburga, biskupa Fossombrone, opracował Kopernik). Niedokończony, bo bez trzeciej części,

która powinna zawierać rozwiązania na przyszłość, i niekonkludujący referat przesłał do Rzymu 12 XII 1516. Jest to jedyna zachowana praca M.B.; jej krytyczna edycja ukazała się w 1918.

PSB (L.A. Birkenmajer).

L.A. Birkenmajer: *Mikołaj Kopernik*, Kraków 1900; M. Markowski: *Marcin Biem z Olkusza*, [w:] *Krakowski krąg Mikołaja Kopernika*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, t. 314, „Prace Historyczne”, z. 42, „Copernicana Cracoviensia”, t. 3, Kraków 1973; tegoż: *Stopniowa przewaga astrologii nad astronomią w pierwszej połowie XVI wieku w Uniwersytecie Krakowskim*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, red. E. Rybka, Wrocław 1975; T. Przypkowski: *Udział polskich astronomów w reformie kalendarza oraz spór o kalendarz gregoriański*, [w:] *Historia astronomii w Polsce*, t. 1, red. E. Rybka, Wrocław 1975; J. Włodarczyk: *Solar Eclipse Observations in the Time of Copernicus: Tradition or Novelty?*, „Journal for the History of Astronomy” 2007, Vol. 38.

Jarosław Włodarczyk

[Poprzedni](#)
[Następny](#)